

N:o 20.

Af Herr **F. Malmberg**: Med förslag till ändringar i gällande skogslagstiftning.

Bland de ekonomiska lagstiftningsfrågor, som fordra en skyndsam och tidsenlig lösning, intager otvifvelaktigt *skogsfrågan* första rummet.

Man kan icke längre med likgiltighet åse huru vårt lands herrligaste prydnad, skogarne, vanvårdas och sköflas. En ny industri har under de sista decennierna uppstått, med syfte att förbruka skogen och förvärfva kapital. Till detta mål har ej något annat kraftigare bidragit än de s. k. *skogsköpen på viss tid*, synnerligast om vid dylika köp ej någon bestämmelse blifvit stadgad, att afverkning ej får ske under en viss dimension. Icke blott kapitalstarke svenske män och utlänningar täfla med hvarandra i denna industri, utan allehanda löst folk såsom fordna drängar och andra arbetare deltaga numera nästan allmänt i denna täflan.

Skogens hastiga förintelse blir härigenom en följd, och man kan snart nog, ehuru kanhända då för sent, få ångra, att en lag ej kommit till stånd att förhindra en dylik ödeläggelse.

Den, som färdas på våra jernvägar i södra och medlersta Sverige och den som vandrar i Norrlands skogar, skall snart nog finna, att dessa skogsköp på viss tid är ett ondt och en fara för vårt land, som med det första bör hejdas. *Dylika köp böra ej få utsträckas på längre tid än tio år och afverkning ej tillåtas under 8,3 dec.-tum 16 fot från roten af trädet*, på det att vinningslystnadens och obetänksamhetens menliga följder icke må sträcka sig till kommande generationer.

Då man kan säga, att våra skogar, särdeles i Norrland, hittills ej haft något egentligt värde, emedan skogsprodukterna endast betalt afverknings- och forslings-kostnaden, var det naturligt, att desse skogsköpare skulle af befolkningen välvilligt emottagas och afverkningsrätt utan förbehåll lätt erhållas. Den sednare tiden, sedan större täflan i skogsköpen uppstått, har medfört bestämmelser, som

varit för våra skogars skydd nyttiga och lugnande, men tiden för afverkning har dock i er eller mindre närmat sig den högst tillåtna af femtio år.

Jemte dessa skogsköp på viss tid, hafva äfven skogsliquiderna efter verkställda lagskiften varit för skogens bestånd menliga; ithy att skiftesdelegarne sjelfve hafva fått bestämma, huru en dylik liquid skulle ske, då ofta äfven de minsta träd, som kunnat vid försäkring lemna en enda battens bräda, hafva afverkats, hvarigenom hemmanen för lång tid kommit i saknad af tillgång på dugligt byggnadstimmer.

En förändring i vår skiftesstadgas bestämmelser i detta hänseende är derföre önskvärd och behöflig.

Då man vill förekomma ett ondt, måste man tillse att detta onda ej botas med ett ännu värre. Detta skulle sannerligen blifva händelsen, om man återvände till den tid, då *exportförbud* och *höga tullar* reglerade utførseln för våra trävaror. Det vore ett hån emot den ädle konungs minne, som till vårt fäderneslands bätnad genomförde en friare handelslagstiftning och ställde Svenska nationen i jemnbred med andra upplysta och frisinnade folk.

Det vore en olycka, om en skogslagstiftning i den anda, som vid sista riksdag genomfördes i de s. k. lappmarkerna, komme till stånd i det öfriga landet; det vore att hämma landets naturliga och industriela utveckling, enär statens förmynderskap, om än aldrig så välmenande, hittills alltid varit olycksbringande, hvarhelst man vänder sin blick och skådar följderna af detsamma.

Vi hafva ej ännu sett följderna af denna lappmarkslag; men jag befarar, att många svårigheter skola uppstå vid dess tillämpning; ty skall denna lag efterlefas, så fordras för dessa lappmarker, med sin stora areala utsträckning, en jägeribetjening så stor, att den gör lagen omöjlig; huru mycket mer då, om en lag i samma anda skulle stiftas för det öfriga landet. En armé af jägeribetjening, till antal lika med den som fordras att försvara fosterlandet, vore behöflig med en aflöning, större än landet kunde bära. Att stifta en lag, som ej kan efterlefas och som ger anledning till rättegångar, menader och brott, är en olycka nog stor att i tid behjertas. Eganderätten har alltid i vårt land varit högt aktad och hvarje hemmansegare anser sig kunna fritt disponera öfver sitt lagligen tillkomna egoområde, men skulle bli sviken härutinnan, om en skogslagstiftning i likhet med lappmarkernas skulle genomföras.

Skogslagstiftningen för Gotland har det felet, att kontrollen öfver afverkningen utöfvas af — kommunalstyrelsen. Den har hittills ej visat sig nog kraftfull och ändamålsenlig.

Då nu tidsenliga kommunikationer, medelst jernvägar, komma hela Sverige till del och derigenom landets skogar få ett förhöjdt värde, så borde man få vänta af hvarje klok och förnuftig man, att han skall vårda och väl sköta den egendom, som ger honom en årlig och säker inkomst.

Den lättsinnige, som förslösar sin egendom, bör ställas under förmynderskap

och, så långt hans tillgångar räcka, återgälda åt sitt land och efterkommande hvad han sköflatt; men derest han ej mäktar detta, så blifve det kommunens och dernäst statens pligt att återupprätta det, som blifvit sköfladt.

Må derföre hvarje skogsegare fritt disponera öfver den egendom, han med full eganderätt innehar; men om han anlitar sin skogstillgång så, att ett dugligt skogsbestånd ej förefinnes, då skall han vara pligtig att på egen bekostnad återplantera och vårda det nya skogsbeståndet samt under tiden, vid laga ansvar, förbjudas att anlita sin skog till afsalu.

Inom hvarje landstingsområde borde derföre en nämnd af trenne personer tillsättas, der skogsinspektören är sjelfskrifven ledamot, en utses af Konungens befallningshafvande i länet och en af landstinget; de begge sednare aflönade af landstinget. Derjemte utses inom hvarje kommun en eller tvänne lämplige personer, aflönade af kommunen, hvilka lyda under denna nämnd och utgöra nämndens biträde, hvarjemte nämnden bör hafva rättighet att hänvända sig till den krono- och jägeri-betjening, som finnes inom landstingsområdet, för erhållande af äskade upplysningar m. m. Denna nämnd bedömer skogstillståndet inom sitt distrikt, lemnar råd och föreskrifter, der sådant erfordras samt tillser att lagen blir lefvande och verksam.

Besvär öfver nämndens åtgärder anföres hos Kongl. skogsstyrelsen och Kongl. Maj:t.

Såsom rationel skogshushållning har den s. k. *trakthuggningen* blifvit framhållen, hvarvid den minsta buske borttages och hela den afverkade skogstrakten rengöres från ris, grenar och toppändar, på det att det nya skogsbeståndet må kunna fritt och likartadt utveckla sig. Om denna metod är den bästa och ändamålsenligaste, så följer väl häraf, att skogsegaren må tillåtas afyttra till högsta pris alla skogseffekter från det afverkade området; samma förhållande och rättighet tillkommer väl äfven skogsegaren, der *blädning* eller *gallring* af skog förekommer, och der trakthuggning till följe af lokala förhållanden ej kan användas. Äfven här bör ris, grenar och toppändar borttagas från marken, att ej dylikt affall må förhindra nya plantors uppkomst, att förekomma alstrande af insekter, skadliga för de friska, växande träden och vid skosgeldar ej gifva förökad näring åt desamma. Denna reningsprocess i våra skogar torde visserligen medföra på vissa ställen rätt stora kostnader, då deremot på andra ställen mindre olägenhet häraf kan uppkomma, sedan numera qvistar, oförkolade, kunna användas till rede i masugnar i förening med kol.

Vid större egendomar ser man i allmänhet en bättre skogsvård än vid de mindre, och det är helt naturligt, att mera kunnige och lämplige personer kunna anskaffas, aflönas och användas, der vården öfver en större skogsareal förefinnes. Det torde alltså för vårt land vara nyttigt och leda till en bättre skogsvård, om större skogsegendomar med full eganderätt kunde få bildas genom köp från hemman,
med

med vilkor, att hemmanen hade kvar nödig vedbrand och byggnadsvirke, samt att den afsöndrade skogsegendomen deltog med lämplig andel i hemmanens onera.

En förändring i nuvarande lag om hemmansklyfning och jordafsöndring torde således vara behöflig.

Att föregå med ett godt exempel och för att åstadkomma skogsväxt, der den enskildes förmåga ej räcker till, må staten ej uraktlåta att inköpa och till kronoparker anlägga sådana skogstrakter, som kunna befinnas tillgängliga och lämpliga, helst sednare tidens erfarenhet visat, att stateus skogar, genom en ändamålsenlig skötsel, äfven lemna en god behållning.

En stor del af vårt land betäckes af myrar och andra vattensjuka trakter, vanligen kallade "kälaland", hvilket förhållande tilltager ju längre man kommer mot norden. Då dylika trakter icke blott i sitt nuvarande skick äro odugliga för skogsbörd, utan äfven den hufvudsakliga orsaken till tidiga, för jordbruk hämmande, frostsador, så borde, genom en planmessig utdikning och torrläggning, bekostad eller understödd af staten, dylika trakter göras tjenliga för skogsbörd, sedan det nu på dem befintliga, af någon vidare utveckling icke mäktiga, skogsbestånd blifvit bortrensadt derifrån.

Arealen af skogbärande mark skulle derigenom mycket förökas och klimatet särdeles förbättras.

Ännu är det allmänna omdömet icke klart, om större skogsförödelse åstadkommits genom yxa eller eld; men man torde, utau att misstaga sig, kunna antaga det sednare. Kasta vi en blick på vårt land, så skola vi finna, att Westergötlands svältor, den kala och skogfattiga vestkusten, gränstrakterna mot fjellen i Norrland — alla härjats och föröddts af eld, men framställtts såsom förfärliga spöken efter en för långt drifven skogsafverkning.

Jag vågar påstå, att den, som genomvandrar Norrlands skogar ifrån Dal-elfven till Norrlands nordligaste trakter, skall knappast finna ett fullmoget träd, som icke bär märke efter eld, ehuru det trotsat följderna af densamma. Uti Norrland, synnerligast i dess fjelltrakter, har sedan urminnes tider den oseden varit gängse att åstadkomma skogseldar, för att derigenom erhålla ymnigare betesmarker, enär skogen härför varit ett hinder, och den, såsom ofvan är nämndt, ej haft något egentligt värde. Dessutom hafva nybyggarne i sin strid mot lappen begagnat elden att förhärja icke blott skogen utan den massa, som utgör renens lufvudsakliga näring och derigenom fria sig från lappens och renens besök och skadaude af sina långt fram på vintern utstående höhässjor. Deraf har inträffat, såsom i trakten af sjön Malgomaj, att nybyggarne nu sakna byggnadstimmer, hvilket förhållande har framhållits såsom en följd af öfverdrifven skogsafverkning, ehuru yxan härutinnan tagit ingen eller ganska ringa del.

Hvad kan då vara naturligare än att genom en lagstiftning söka hejda, om

man ock ej kan fullkomligt förekomma, denna farliga fiende för vår skogskultur. *Stränga och allvarliga straff böra därför stadgas emot dem, som åstadkomma dylik eldskada.*

Till skogsförödelse kan äfven räknas tjarubräkning, sådan den bedrifvits i flera trakter af Norrland, synnerligast i Westerbotten. Tusentals träd rundbarkades, för att efter några års förlopp nedhuggas och användas för tillverkning af tjära. Der denna handtering besinningslöst fortgått under en längre tid, hafva skogarne blifvit alldeles utödda, så att hvarken byggnadstimmer eller knappast vedbrand nu finnes att tillgå.

Vissa år åstadkommo det s. k. *snötrycket* stor förödelse på den unga, i tillväxt stående skogen. Denna förödelse är stundom så stor, att all afverkning af grufstötter m. m. utgör en ringa del emot den skada, detta snötryck förorsakar. — Men häremot står menniskan rådlös.

Om det är en sanning, att inom vårt land åtgår för uppvärmning af våra bostäder m. m. tio gånger mera trämassa än vår export, då, särdeles inom våra nordligare trakter, bostäder och eldstäder äro så illa anordnade, att det vintertiden erfordras en ständig eld, dag och natt, för att göra bostäderna beboeliga, då dessutom intill denna dag värdefulla träd få kvarligga och förruttna i våra skogar, så är detta äfven en förödelse af skog som bör beaktas.

Visserligen har under forna tider skogen varit ansedd såsom en res nullius, och hvar och en ansåg lofligt att begagna den till sin nytta och behof. Ehuru med tiden andra åsigter gjort sig gällande, sedan skogsmark tilldelats hemmanen med full eganderätt, så har dock denna eganderätt i allmänhet varit mindre aktad, hvartill lagen äfven bidragit, då den med lindrigt straff belade hvarje förbrytelse emot eganderätten härutinnan. Denna slapphet i vår lagstiftning kan icke längre få fortgå. Skogens nuvarande och blifvande högre värde fordrar samma skydd af lagen som hvarje annan värdefull egendom. *Den som olofligen afverkar skog från statens, det allmännas eller de enskildes skogar och bortförer trädets stam, straffas såsom för stöld; så ock den, som befrämjar denna förseelse, vare sig genom köp eller på annat sätt.*

Såsom *åverkan* torde få anses, om stubbar, vindfällen, toppändar och grenar olofligen tillgripas och bortföras, äfvensom der bläckning af träd för utmärkande af vägar företages utan skogsegarens medgifvande.

För att åstadkomma en ordnad skogsskötsel, måste de trakter, som genom afverkning eller på annat sätt blifvit eller blifva blottade på ett dugligt skogsbestånd återupprättas genom frösådd, antingen för hand eller genom kvarlemnande af behöfligt antal fröträd; i hvilket fall som helst måste de unga plantorna under viss tid fredas för djurens tramp och betning, hvarvid får och synnerligast getter göra den största skadan.

Stängselstadgan af 21 December 1857 innehåller i sin första paragraf:

“Den, som hemdjur eger, vare pliktig, att om dem hålla sådan vård, att de icke olofligen inkomma på annans egor“. Denna paragraf borde blifva en verklighet och ej annulleras af nämnda stadgas följande paragrafer.

Hvad Norrland angår torde hästar tillåtas fri betesrätt på ohägnad utmark. Om en stängselstadga i denna anda icke antages, torde skogsodling möta de största svårigheter, ja blifva omöjlig att åstadkomma.

Skogsfrågan har vid föregående riksdagar blifvit särdeles styfmoderligt behandlad, oaktadt vårt lands ekonomiska och industriela utveckling är beroende på denna frågas lyckliga lösning. Man väntar dock nu af denna Riksdag frågans allvarligare behandling, då den numera kan anses vara en lifsfråga.

Men det är fara värdt att lösningen kan blifva för vårt fosterland olycklig, om en liflig fantasi och en alltför varm känsla får leda frågan i en prohibitiv riktning. “Det fins“, säger en aktad skriftställare, “ingen mark, der en lössläppt fantasi, obesvärad af all bekantskap med sakförhållanden, har ett friare utrymme, intet ämne, åtminstone bland de ekonomiska, som är tacksammare för stora ansatser af fosterländsk vältalighet“ än denna fråga, och den, som bevistade Landbruks-akademiens Januari-sammanträde förlidua år eller läst de ord, som ledsagade en motion i skogsfrågan vid förra riksdagen från Första Kammaren till sitt Utskott: “att den försvunna “stormkappan“ lössläppte de kalla vindarne från fjellen, så att trädgårdsalstren på ett häradshöfdingeboställe i Småland numera ej kunde mogna“ — den skall kunna instämma i nämnde skriftställdes yttrande.

Men frågan är allvarlig och fordrar en allsidig, grundlig och skyndsam behandling till vårt fosterlands framtida lycka och välgång.

Med anledning af hvad jag ofvan anført, får jag vördsamt motionera:

- 1:o. Att nyttjanderätt till skog på viss tid ej får utsträckas öfver tio år och dylik öfverlåtelse ej berättiga till afverkning af träd under 8,3 decimallum 16 fot från roten.
- 2:o. Skiftesstadgan förändras i det syfte, att skogsliquid, efter verkställda laga skiften, ej får utsträckas till träd af mindre dimensioner än i 1:sta punkten sägs, med mindre Skogsstyrelsen efter skogsnämndens hörande annorlunda medgifver.
- 3:o. Egare af skog med full eganderätt må fritt disponera öfver densamma, men sker afverkning till den utsträckning att dugligt, större eller mindre, skogsbestånd icke förefinnes, åligge det en dylik egare att på egen bekostnad återplantera och vårda det nya skogsbeståndet, hvilket åliggande föregår hvarje annan inteckning i egarens fastighet och hemman. Der egaren icke sjelf mäktar åstadkomma denna återplantering och vård, måste kommunen och dernäst staten fullgöra denna förpligtelse.
- 4:o. Afsöndring med full eganderätt af skogsmark från hem-

man må tillåtas med villkor, att den afsöndrade skogsmarken deltagar till behörig andel i hemmanets onera och nödig skogsareal till vedbrand och byggnadsvirke för hemmanets behof före afsöndringen aftages.

5:o. Staten må inköpa och till kronoparker anlägga sådana skogstrakter, som härtill finnas tillgängliga och lämpliga och der den enskildes förmåga ej kan åstadkomma daglig skogsbörd, för att genom deras ändamålsenliga behandling föregå enskilde skogsegare med ett godt och undervisande föredöme.

6:o. Vattensjuka och till skogsbörd nu odugliga trakter böra afdikas och torrläggas och detta företag af staten understödjas efter af sakkunnig person skedd undersökning och afgifvet förslag.

7:o. Skärpta straffbestämmelser stadgas emot dem, som förorsaka skogseldar.

8:o. Den, som olofligen afverkar träd och bortförer dess stam ifrån Statens, det allmännas eller de enskildes skogar, straffes såsom för stöld; så ock den, som genom köp eller på annat sätt befrämjar sådant brott.

9:o. Stängselförordningen af 21 December 1857 bör så ändras, att dess första paragraf blir en verklighet.

10:o. För tillsyn öfver lagens efterlefnad utses en nämnd, på sätt här ofvan anförts.

Med vördsam anhållan om remiss till vederbörligt Utskott af denna motiou, hemställer jag tillika, att, i händelse Utskottet i hufvudsakligt afseende gillar motionen, Utskottet måtte finna sig oförhindradt att deruti föreslå de ändringar och tillägg, hvilka Utskottet, för ernående af motionens syftemål, anser erforderliga.

Stockholm den 26 Januari 1874.

Fr. Malmberg.